

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ वर्षा-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् भाद्रपदकृष्णद्वितीया
श्रावण २७ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-5 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-284

1

अगस्त 11, 2025

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 Shimla News - कोटखाई
इत्यत्र प्राप्ताः शिमलायाः
विशेषकॉटन-विद्यालयस्य
लुप्ताः त्रयः छात्राः

3 उत्तराखण्डे त्रयोदशानाम्
आदर्शसंस्कृतग्रामाणां
मुख्यमंत्रिणा विहितः शुभारम्भः

5 कोलकातास्थः
श्रीसीतारामवैदिकादर्श-
संस्कृतमहाविद्यालये
वैदिकसंस्कृतविद्यापीठे च
संस्कृतसप्ताहपालनम्

सुभाषितम्

सत्यमेवेश्वरो लोके,
सत्ये धर्मः सदाश्रितः।
सत्यमूलानि सर्वाणि,
सत्यान्नास्ति परं पदम्॥

भावार्थ-इस संसार में सत्य ही
ईश्वर है धर्म भी सत्य के ही
आश्रित है, सत्य ही सभी भाव-
विभव का मूल है, सत्य से बढ़कर
और कुछ भी नहीं है।

प्रतिदिन नवीनतम
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest

[himsanskritam.com](https://www.himsanskritam.com)
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- ७७७१११

जम्भूकशमीरस्य किशतवाड़-
जनपदस्य डल-क्षेत्रे सुरक्षा-
बलानाम् आतङ्कवादिनां
च मध्ये सङ्घर्षः

हिमसंस्कृतवार्ताः - जम्भूकशमीरस्य
किशतवाड़-जनपदस्य डल-क्षेत्रे
सुरक्षाबलानाम् आतङ्कवादिनां च
मध्ये सङ्घर्षः आरब्धः।
प्राप्तवार्तानुसारेण आतङ्कवादिनां
सूचनां गोप्यसूत्रैः प्राप्ता। तत्र द्वयोः
पक्षयोः मध्ये अनवरतं गोलीकावर्षणं
प्रवर्तते।

प्रधानमन्त्री बंगलुरुनगरे तिसृणां वन्देभारत-रेलसेवानां शुभारम्भम् अकरोत्,
सममेव बंगलुरुनगरे मैट्रो सेवायाः पीतरेखायाः तृतीयचरणम् अपि उद्घाटयत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी
बंगलुरुनगरे यातायात-सञ्चारं समेधितुम्

नैकासां परियोजनानाम् आधारशिलां नरेन्द्रमोदिना देशवासिनां सक्रिय-सहयोगेन
स्थापितवान्। बंगलुरुनगरम् उपेत्य सप्त चत्वारिंशत् उत्तर-द्वि-सहस्रतम-वर्षं
श्रीमोदिना बंगलुरु-वेलागवी मध्ये यावत् भारतं विकसितं विधातुं प्रशासनस्य
वन्देभारत-रेलसेवा आरब्धा। अमुना मन्तव्यम् अपि स्पष्टीकृतम्। बंगलुरुनगरे
वीडियो-दृश्याङ्कन-माध्यमेन अमृतसर-उद्घाटनानन्तरं तेन उक्तं यत् प्रशासनेन
कटरा, नागपुर-पुणे इत्यनयोः रेलमार्गयोः विकासं प्रति भारतस्य यात्रायैः मानकाः
अपि आरम्भो विहितः। वन्देभारत-रेल-स्थापिताः। अमुना उक्तं यत् एषा यात्रा
यानानि विश्वस्तरीय-सौविध्यपूर्णानि चतुर्दशोत्तर द्विसहस्रतमे वर्षे आरब्धा यदा
विद्यन्ते। ततः परं प्रधानमन्त्री बंगलुरु-मैट्रो भारतं विश्वस्य दशमः अर्थव्यवस्था अवर्तत्।
सेवायाः येलो लानन सेवाम् अपि परम् इदानीं भारतं जगतः पञ्चम
आरब्धवान्। अवधेयमस्ति यत् बंगलुरु-अर्थव्यवस्था वर्तते। द्रुतगत्या समेधमानं च
वेलागवी मार्गः उत्तर-कर्णटकं राजधान्या सह योजयति। अत्रावसरे प्रधानमन्त्रिणा वर्तते।

बी.ई.एम.एल. रेल-हब-
निर्माण-परियोजनायाः
आधारशिला स्थापितान्
रक्षान्त्रीराजनाथसिंहः

हिमसंस्कृतवार्ताः - रक्षामंत्रिणा
राजनाथसिंहेन मध्यप्रदेशे अष्टादश-शत-
कोटि रूप्यकाणां बी.ई.एम.एल. रेल-हब-
निर्माण-परियोजनायाः आधारशिला
स्थापिता। रेलकोच निर्माणस्य ब्रह्मा
नामकस्य अस्य संयन्त्रस्य स्थापना रायसेन
जनपदस्य उमरिया ग्रामे षष्ठिः हेक्टेयर
परिमितौ भूमौ भविष्यति। अनेन
पञ्चसहस्राधिकेभ्यः जनेभ्यः आजीविका
वाप्तेः आशा वर्तते। अस्मिन् संयन्त्रे
वन्देभारत, अमृतभारत, मैट्रो प्रभृति
रेलयानानां शाटिकाः निर्मास्यन्ते। अत्रावसरे
रक्षामन्त्री राजनाथसिंहः अवोचत् यत्
संयन्त्रस्य नाम ब्रह्मा इति भारतीय परम्परया
स्वीकृतः।

सेना प्रमुखः जनरल उपेन्द्र-द्विवेदी
अवोचत् यत् सिन्दूराभियाने सैन्य
त्रयस्य प्रमुखाः आवश्यक-निर्णायक
कार्यचरणे साहमत्यं प्रकटितवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ताः - रक्षा-प्रमुखः जनरल-
अनिल-चौहानः अवदत् यत् ऑपरेशन-सिन्दूर-
इति अभियानं तिसृणां सेनानां मध्ये
समन्वयनस्य प्रतीकं वर्तते। जनरल चौहानः
सिकन्दराबादे कालेज-ऑफ-डिफेंस-मैनेमेंट
इत्यत्र वरिष्ठ-अधिकारि-जनान् सम्बोधयित्वा
सशस्त्रसेनासु एकीकरणे रणनीतिक दृष्टिकोणं
कृतवान्। तेन भविष्यार्थं संयुक्त-अभियानानां
प्रारूपस्य अपि उल्लेखः कृतः। सेनाप्रमुखः
जनरल उपेन्द्र द्विवेदी सिन्दूराभियानं
रणनीतिकदृष्ट्या महत्त्वपूर्णं प्रतिपादयत्।
अमुना उक्तं यत् इदम् अभियानं सैन्य-
सटीकतायाः राजनीतिक-स्पष्टतायाः च
समन्वयनम् अवर्तत्। गतदिने आई.आई.टी
मद्रास इत्यत्र छात्रान् शिक्षकान् च सम्बोधयन्
तेनोक्तं यत् सैन्य त्रयस्य प्रमुखाः आवश्यक-
निर्णायक-कार्यचरणे साहमत्यं प्रकटितवन्तः।
सममेव सैन्य-प्रमुखेण उक्तं यत् सैन्यबलैः
एतादृशी राजनीतिकदिशा स्पष्टता च प्रथमवारम्
दृष्टा।

तमिलनाडौ महाबलीपुरम्
इत्यत्र एशिया सर्किंग
चैपियनशिप इति स्पर्धायाम्
ओपन पुरुष श्रेण्यां भारतस्य
रमेश बुढियालः कांस्य
पदकं विजितवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः - तमिलनाडौ
महाबलीपुरम् इत्यत्र एशिया सर्किंग
चैपियनशिप इति स्पर्धायाम् ओपन
पुरुष श्रेण्यां भारतस्य रमेश
बुढियालः कांस्य पदकं
विजितवान्। असौ प्रथमो भारतीयः
संवृतः येन अस्यां स्पर्धायाम् पदकं
विजितम्। स्पर्धायाम् कोरियायाः
कानोवा हीजेई स्वर्ण पदकम्
इंडोनेशियायाः पजार अरियाना
इत्यसौ च रजतपदकं प्राप्तवन्तौ।

सिन्धुजलसन्धिविषये भारतं क्षेपणास्त्रप्रहारस्य भयम् अयच्छत् पाकिस्तानस्य मुनीरः

हिमसंस्कृतवार्ताः। पाकिस्तानस्य
सेनाप्रमुखः असीममुनीरः ताम्पानगरस्य
ग्राण्ड् हयाट् होटेल् इत्यत्र
पाकिस्तानीव्यापारिणा अदनान असद
इत्यनेन आयोजिते रात्रिभोजकार्यक्रमे
भारताय भयं दत्तवान्, यस्मिन्
पाकिस्तानीप्रवासिनः प्रायः १२० सदस्याः
उपस्थिताः आसन्। अतिथयः रात्रिभोजार्थं
मोबाईल-यन्त्राणि अन्ये वा डिजिटल-
यन्त्राणि आनेतुं न शक्नुवन्ति स्म, अतः

भाषणस्य आधिकारिकः अभिलेखः नास्ति।
प्रतिवेदनानुसारं तत्र उपस्थितानां जनानां
प्रश्नोत्तरस्य आधारेण सूचना दत्ता अस्ति।
पाकिस्तानस्य फील्डमार्शलः असीम मुनीरः

भारतं परमाणुयुद्धस्य धमकीम् अयच्छत्।
प्रतिवेदनानुसारं मुनीरः सिन्धुजलसन्धिं
स्थगयितुं भारतं १० क्षेपणास्त्रैः आक्रमणं
कृत्वा तस्य नाशस्य विषये चर्चा कृतवान्।
असीम मुनीरः अवदत् यत् भारतेन तस्य
निलम्बनस्य निर्णयेन २५ कोटिजनानाम्
अकालमृत्योः सङ्कटः उत्पद्येत। सः अपि
अवदत् यत् वयं परमाणुशक्तियुक्तं राष्ट्रं
स्मः, यदि वयं मग्राः इति अनुभवामः तर्हि
अर्थं जगत् स्वेन सह नेष्यामः।

नाहने नालागढे, मोहाले, रोहडू इत्यत्र नूतनानि दुग्धप्रसंस्करणसंयन्त्राणि स्थापितानि भविष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला । राज्यसर्वकारेण नाहन- नालागढ- मोहाल- रोहडूक्षेत्रेषु नवीन- दुग्ध- प्रसंस्करण- संयन्त्राणि, हमीरपुरमण्डलस्य जलाडीस्थाने दुग्ध-शीतलन-केन्द्रम्, ऊनामण्डले झलेड़ायां च बल्क-दुग्ध-कूलरस्थापनं च अनुमोदितम् अस्ति। अस्योपक्रमस्य उद्देश्यं राज्यस्य दुग्ध एवं दुग्धप्रक्रियासंरचनायाः आधुनिकीकरणम् अस्ति। राज्यसर्वकारस्य एतत् पदं कृषकाणां आयवृद्ध्या सह ग्रामीण- अर्थव्यवस्थायाः सुदृढीकरणं सुनिश्चितं करिष्यति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखः उक्तवान् यत् राज्यस्य ९० प्रतिशताधिकाः जनाः ग्रामीणक्षेत्रेषु निवसन्ति ये कृषिपशुपालनयोः पूर्णतया वा आंशिकतया वा निर्भराः सन्ति। पशुपालनक्षेत्रस्य विकासः राज्यसर्वकारस्य प्राथमिकता अस्ति। सः अवदत् यत् नूतनानां संयन्त्राणां स्थापनायाः कारणेन दुग्धक्रयणं वर्धते, पशुपालकाः दुग्धस्य न्याय्यं मूल्यं प्राप्नुयुः। एतेन सह दुग्धक्रयणस्य गुणवत्तामानाः अपि वर्धन्ते। दक्षताम् आनेतुं स्वसञ्चालनेषु पारदर्शितां च सुनिश्चित्य हिमाचलप्रदेशदुग्धसङ्घः (Milkfed) शीघ्रमेव उद्यमसंसाधननियोजनप्रणालीं प्रारभ्यते। अस्य डिजिटलमञ्चस्य माध्यमेन कृषकाः प्रत्यक्षतया स्वस्य चलदूरवाण्याम् आवश्यकसूचनाः द्रष्टुं शक्नुवन्ति, यत्र दुग्धक्रयणस्य, देयकस्य स्थितिः, गुणवत्तापरीक्षायाः परिणामः, क्रयमूल्यं च वास्तविकसमये अद्यतनं भवति। उद्यमसंसाधननियोजनव्यवस्थायाः अन्तर्गतं सर्वे व्यवहाराः डिजिटलरूपेण भविष्यन्ति, येन मानवीयदोषाणां सम्भावना न्यूनीभवति। पशुपालकाः दुग्धविक्रयणस्य विषये सूचनां, स्वस्य दूरभाषयन्त्रे प्राप्तस्य मूल्यस्य च सूचनां वास्तविकसमये प्राप्नुयुः। अङ्गीयमाध्यमेन दुग्धक्रयणदत्तांशस्य उपलब्धतायाः कारणात् बिलस्य निर्माणं शीघ्रं भविष्यति, येन पशुकृषकाणां वित्तकोषसंस्थासु धनस्य प्रत्यक्षं स्थानान्तरणं अपि सुलभं भविष्यति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारस्य प्रयत्नस्य फलस्वरूपं मिल्कफेड इत्यनेन दुग्धक्रयणं अभिलेखस्तरं प्राप्तवान्, दुग्धसङ्ग्रहस्य गुणवत्ता अपि परिष्कृता भवति। दुग्धक्रयणे न्यूनतमसमर्थनमूल्यं प्रदत्तं हिमाचलप्रदेशं देशस्य प्रथमं राज्यं जातम्। राज्यसर्वकारः पशुपालकानां कृते गोदुग्धं प्रतिसेटकं ५१ रुपये, महिषदुग्धं प्रतिसेटकं ६१ रुपये च क्रीणाति। राज्यसर्वकारः एतादृशानां पशुपालकानां समितिनां च कृते परिवहनसहायतां प्रददाति ये अधिकसूचितक्रयकेन्द्रेषु दुग्धं वितरितुं द्विकिलोमीटर अधिकं दूरं गच्छन्ति।

चण्डीगढ-मनाली राष्ट्रियराजमार्गः पुनः बाधितः, शालानालायां भूस्खलनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- मण्डी। रविवासरे सायं ६वादेन चण्डीगढ- मनाली- राष्ट्रियराजमार्गे मण्डी-कुल्लुमार्गे थलोटपृष्ठतः शालानालासमीपे स्थितात् पर्वतात् भूस्खलनं जातम्। तस्मिन् स्थाने चतुष्पत्तिराजमार्गस्य एकः भागः जलप्लावनकारणात् पूर्वमेव भग्नः अस्ति। अधुना भूस्खलनेन उभयतः वाहनानां गतिः सर्वथा स्थगिता। पुलिस- यातायातप्रभारी गुलजारस्य मते मलिनावशेषं दूरीकर्तुं बहुकालः भवितुं शक्नोति, यस्मात् कारणात् शीघ्रमेव राजमार्गस्य उद्घाटनस्य सम्भावना अल्पा एव। यदि वर्षा भवति तर्हि मलिनावशेषाणां निष्कासनस्य कार्यम् अधिकं कठिनं भवितुम् अर्हति। राजमार्गस्य नित्यं बन्दीकरणस्य कारणात् यात्रिकाः स्थानीयजनाः च बहु कष्टस्य सम्मुखीकरणं कुर्वन्ति। निरुद्धाः चालकाः होराभिः यावत् मार्गस्य उद्घाटनस्य प्रतीक्षां कुर्वन्ति, दीर्घकालं यावत् सम्मर्दस्य कारणेन स्थितिः अधिका अभवत्।

Shimla News - कोटखाई इत्यत्र प्राप्ताः शिमलायाः बिशपकाँटन- विद्यालयस्य लुप्ताः त्रयः छात्राः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशपुलिसद्वारा बिशपकाँटन- विद्यालय- शिमलायाः त्रयः लुप्ताः छात्राः अन्तर्धानस्य २१ होराणाम् अन्तः सफलतया अनुसन्धानं कृतवन्तः। बिशप- काँटन- स्कूल- शिमलायाः प्रधानाचार्यः मैथ्यू. पी. जॉनस्य लिखिते उपालम्भे धारा 137(2) इत्यस्य अन्तर्गतं प्राथमिकीसंख्या 20/2025 पञ्जीकृता। पुलिसैः विविधदलानि निर्माय विभिन्नक्षेत्राणां सीसीटीवी-दृश्यानि निकटतया परीक्ष्य लुप्तानां बालकानां निरीक्षणं कृतम्। विशिष्टसूचनानाम् अनुसरणं कृत्वा पुलिसदलैः कोटखाईक्षेत्रस्य समीपे एकं गृहं ज्ञातम् यतः रविवासरे प्रातःकाले छात्राः सुरक्षितरूपेण प्राप्ताः अभवन्।

पुलिसमहानिदेशकेन शिमलापुलिसाय वर्धापनं कृतम्

एसएसपी शिमलायाः, सम्पूर्णस्य शिमलापुलिसदलस्य च अभिनन्दनं कुर्वन् भारतीयपुलिससेवायाः अधिकारी पुलिसमहानिदेशकः अशोक तिवारी अकथयत् यत्- “एसएसपी शिमलायाः, सम्पूर्णशिमलापुलिसदलस्य च समर्पणाय एवं परिश्रमाय हार्दम् अभिनन्दनम्। एषा सफलता हिमाचलप्रदेशपुलिसस्य नूतनं मुखं प्रतिबिम्बयति, यत्र प्रत्येकं श्रेणी दूतं प्रभावी च परिणामं दातुं दलरूपेण कार्यं करोति।” हिमाचलप्रदेशपुलिसः नागरिकानां जीवनस्य सुरक्षायाश्च रक्षणाय प्रतिबद्धा अस्ति, एषा सफला पुनर्प्राप्तिः तेषां व्यावसायिकतां समर्पणं च प्रदर्शयति।

समग्रं प्रकरणं किम्?

पुलिस-अनुसारं बिशप-काँटन-विद्यालयस्य षष्ठकक्षायां अध्ययनं कुर्वन्तः एते त्रयः छात्राः अपराह्णे १२:०९ वादने रक्षाबन्धनस्य (९ अगस्त) दिने नगरस्य मॉलमार्गं प्रति बाह्यगमनपरिपत्रेण सहितं भ्रमणार्थं गतवन्तः सायं ५ वादने बाह्यगमनपरिपत्रस्य अवधिः समाप्ता अभवत् ततः परं त्रयः कतिपयान् होरान् यावत् न प्रत्यागतवन्तः। तदनन्तरं विद्यालये अराजकता अभवत्। विद्यालयप्रबन्धनं तान् स्वस्तरस्य अन्वेषणं कुर्वन् आसीत्, परन्तु सफलता न प्राप्ता। तदनन्तरं न्यूशिमलापुलिसस्थाने उपालम्भः कृता। उपालम्भस्य प्राप्तमात्रेण पुलिसेन छात्राणाम् अन्वेषणं प्रारब्धम्।

शिक्षामन्त्री शिमलापुलिसस्य लुप्तानां विद्यालयस्य- छात्राणां सुरक्षितरूपेण अन्वेष्टुं अभिनन्दनं कृतवान्

शिक्षामन्त्री रोहितठाकुरः शिमलानगरस्य निजविद्यालयात् त्रयः विद्यालयस्य छात्राः सुरक्षितरूपेण लुप्ताः इति शिमलापुलिसस्य प्रशंसाम् अकरोत्, एतस्याः सफलतायाः अभिनन्दनं च कृतवान्। शिक्षामन्त्री अवदत् यत् २१ होराभ्यन्तरे शिमलापुलिसः त्रयः अपि लुप्तान् बालकान् सुरक्षितरूपेण प्राप्तवन्तः। वरिष्ठः पुलिसाधीक्षकः शिमला संजीव गांधी तस्य अन्वेषणदलेन च उत्तमं कार्यं कृतम् अस्ति। शिमलापुलिसः प्रकरणे शीघ्रतां दर्शयित्वा अन्वेषणं समीचीनदिशि अग्रे नेतुम् विविधदलानि निर्माय बालकान् अवाप्तवान्। शिक्षामन्त्री बालकानां माता-पितृभ्यः शुभकामनाः कृताः। सः अवदत् यत् मातापितृणां राज्यसर्वकारे, शिमलापुलिसविषये अपि पूर्णविश्वासः अस्ति।

उत्तराखण्डे त्रयोदशानाम् आदर्शसंस्कृतग्रामाणां मुख्यमंत्रिणा विहितः शुभारम्भः

हिमसंस्कृतार्ता भोगपुरम् — मुख्यमंत्री श्रीपुष्करसिंहधामी अद्य देहरादूननगरे आयोजिते कार्यक्रमे सहभागित्वं ऊढ्वा राज्यस्य त्रयोदश-जनपदेषु त्रयोदशानाम् आदर्शसंस्कृतग्रामाणां शुभारम्भं कृतवन्तः। अस्मिन् अवसरे मुख्यमंत्री अवदन् यत् राज्यसर्वकारः भविष्यति एषु सर्वेषु आदर्शसंस्कृतग्रामेषु संस्कृतभवननिर्माणसहितानां राजकीय-प्राथमिकसंस्कृतविद्यालयानामपि स्थापनां करिष्यति।

सम्पूर्णप्रदेशे संस्कृत-ग्रामाणाम् उद्घाटनम्

मुख्यमंत्री देहरादूनस्य भोगपुरग्रामं, टेहरीगढवालस्य मुखेमग्रामं, उत्तरकाशेः कोटग्रामं, रुद्रप्रयागस्य बैजीग्रामं, चमोलीग्रामस्य डिम्बरग्रामं, पौरीगढवालस्य गोदाग्रामं, पिथौरागढस्य उर्गग्रामं, अल्मोडानगरस्य जैन्तीपाण्डेकोटग्रामं, बागेश्वरस्य शेरीग्रामं, चम्पावतस्य खर्ककार्किग्रामं, हरिद्वारस्य नूरपुरपञ्चनहेडिग्रामं, नैनीतालस्य पाण्डेग्रामं च उधमसिंहनगरस्य नगलातराईग्रामं च आदर्शसंस्कृतग्रामत्वेन उद्घाटयत्। तस्मिन् समये मुख्यमंत्री विभिन्नसंस्कृतग्रामस्थैः जनैः सह आभाषिकमाध्यमेन संवादमपि कृतवन्तः।

आपद्रस्तक्षेत्रेषु शीघ्रपुनर्वासः

मुख्यमंत्री उत्तरकाशि-पौडीजनपदयोः आपदि दुःखं व्यक्त्वा अवदन् यत् राज्यसर्वकारः आपदाग्रस्तक्षेत्रेषु पुनर्वासकार्याणि पूर्णसहानुभूत्या शीघ्रतया च करिष्यति।

तेन उक्तं यत् राज्यसर्वकारः उत्तराखण्डस्य प्रत्येकजनपदे आदर्शसंस्कृतग्रामं संस्थाप्य देववाणीं जनजनपर्यन्तं नेष्यति।

देवभूमेः संस्कृतज्योतिः सदा प्रज्वलिता भवेत्

मुख्यमंत्री अवदन् यद् "उत्तराखण्डः प्रथमः एव प्रदेशः यः एतादृशं प्रारम्भं कृत्वा देववाण्याः संरक्षण-संवर्धनयोः कार्यं करोति। संस्कृतभाषा अस्माकं संस्कृति-परम्परा-ज्ञान-विज्ञानानां मूलाधारः अस्ति। संस्कृतभाषायाः आधारार्थ एव प्राचीनमानवसभ्यतायाः विकासः जातः। वेद-ग्रन्थ-पुराण-उपनिषदादीनां रचना केवलं संस्कृतेन एव कृता अस्ति।"

प्रधानमन्त्री नेतृत्वे संस्कृतसंवर्धनम्

मुख्यमंत्री अवदन् यत् प्रधानमन्त्रिणो श्रीनरेन्द्रमोदिनो नेतृत्वे भारतस्य संस्कृतिकनिक्षेपस्य संरक्षण-संवर्धनयोः कार्यं क्रियते। नूतनशिक्षानीतौ संस्कृतं आधुनिक-व्यावहारिकभाषारूपेण प्रतिष्ठापयितुं विशेषः प्रयत्नः कृताः। संस्कृत-विश्वविद्यालयाः आधुनिकसाधनैः संयोज्यते, ऑनलाइनमञ्चाः, ई-संस्कृतशिक्षणमञ्चाः, संस्कृत-ऐप्स च विकसिताः। केन्द्रसर्वकारः लोकसभायाः कार्यवाहिकायाः संस्कृतानुवादं आरब्धवान्।

दैनिकजीवने संस्कृतप्रयोगः

तेन उदीरितं यद् आदर्शसंस्कृतग्रामेषु जनाः नित्यजीवने संस्कृतभाषायाः प्रयोगं करिष्यन्ति, येन देववाणी पुनः

व्यवहार-संवादयोः माध्यमं भविष्यति। राज्यसर्वकारः विद्यालयेषु संस्कृतशिक्षायाः प्रोत्साहनाय विशेषछात्रवृत्तिं ददाति।"

संस्कृतप्रतिभासम्मानः एवं राष्ट्रियसम्मेलनानि

"संस्कृतभाषायांशम् उत्कृष्टप्रदर्शनं कुर्वन्तः विद्यार्थिनः संस्कृतच्छात्रप्रतिभासम्मानयोजनया सम्मान्यन्ते। उत्तराखण्डसंस्कृतअकादमी-हरिद्वारस्य माध्यमेन अखिलभारतीयशोधसम्मेलनं, ज्योतिषसम्मेलनं, वेदसम्मेलनं च यथानियमम् आयोज्यन्ते।"

ऐतिहासिकनिर्णयैः एव धर्मरक्षणम्

मुख्यमंत्री अवदन् यद् "राज्यसर्वकारः कतिपयान् ऐतिहासिकनिर्णयान् अपि अकरोत्। देशे प्रथमं समानागारिकसंहिता अस्माकं राज्ये एव प्रवर्तिता। अनुकरणविरोधिनियमस्य कार्यान्वयेन प्रायेण ते विंशतिसहस्रात् अधिकाः युवकाः सर्वकारीनियुक्तिं प्राप्तवन्तः।

विशिष्टजनोपस्थितिः

अस्मिन् अवसरे संस्कृतशिक्षामन्त्री डॉ. धनसिंहरावतः, विधायकः श्रीबृजभूषणगैरोला, ऋषिकेशनगरस्य महापौरः श्रीशम्भूप्रसावानः, संस्कृतशिक्षासचिवः श्रीदीपककुमारः, कुलपतिः प्रो. दिनेशकुमारशास्त्री, श्रीमधुकेश्वरभट्टः, अन्ये च जनाः उपस्थिताः आसन्।

“गेहे-गेहे संस्कृतम्” इत्यभियानान्तर्गतः संस्कृतदिवस-समारोहः सम्पन्नः

हिमसंस्कृतवार्ता: बञ्जारावाला, देहरादूनम्। अगस्तमासीये नवमे दिनाङ्के संस्कृतभारती देहरादूनेन सनातनधर्ममन्दिरसमितेः सहकारेण “गेहे-गेहे संस्कृतम्” इति अभियानान्तर्गतस्य संस्कृतदिवसस्य आयोजनं विहितम्। कार्यक्रमस्य प्रेरणास्त्रोतः पं. कुशलानन्दमिश्रः संस्काराणां जननीं संस्कृतभाषाम् अवदत् यत् संस्कृतं संस्कृताश्रिता।। मुख्यातिथिरूपेण क्षेत्रस्य विद्वान् पं. रामप्रसादसेमवालः स्वस्य गरिमायथा उपस्थित्या कार्यक्रमं समलङ्कृतवान्। कार्यक्रमस्य परिकल्पकः संस्कृतभारत्याः जनपदमन्त्री डॉ. प्रदीपसेमवालः संस्कृतभारत्याः कार्यपद्धतिञ्च प्रबोध्य आसन्।

संस्कृतसप्ताहस्य महत्त्वम् अवोचत्। मुख्यातिथिना विशालप्रसादभट्टेन पूर्णपूर्णकालिकेन विद्यालयाध्यक्षेण साभिनयं विधाय दैनन्दिनजीवनोपयोग्यं सम्भाषणं शिक्षितम्। सम्पर्कप्रमुखः धीरजमैठाणी कार्यक्रमस्य सञ्चालनं कृतवान्। अस्मिन् अवसरे संस्कृतभाषायाः महत्त्वं गेहे गेहे च संस्कृतप्रचारस्य आवश्यकता, भारतीयसंस्कृतेः संरक्षणे भाषायाः भूमिका इत्येतान् अंशान् आधृत्य स्वस्वचिन्तनं प्रस्तुतवन्तः। कार्यक्रमे स्थानीयमहिलाः, विद्यार्थिनः, उत्साहेन सहभागिनोऽभवन्। समारोहान्तर्गते श्लोकपाठः, गीतप्रस्तुतिः, संस्कृतसम्भाषणप्रदर्शनं च आयोजितानि। कार्यक्रमस्य शुभारम्भः मङ्गलाचरणेन जातः, ततोऽनन्तरं पुष्पापणं, स्वागतभाषणं, मुख्यवक्तुः प्रेरणादायकम् उद्बोधनम्, आभारप्रदर्शनम् इत्यादयः क्रमशः सम्पन्नाः। अन्ते सर्वे उपस्थितजनाः “मम भाषा संस्कृतम्” इति संकल्पं स्वीकृत्य गेहे गेहे संस्कृतप्रसाराय दृढप्रतिज्ञाः अभवन्। अस्मिन् अवसरे कुसुममिश्रा, वन्दनासेमवालः, गङ्गा, अभिषेकः, प्रियांशुः, ऋषभः, मीरा, नारायणः, यशश्रीः च उपस्थिताः आसन्।

Online संस्कृतशिक्षणम्

आमुखपटलसमूहे संस्कृतसप्ताहोपलक्ष्ये आयोजितायाः संस्कृत- प्रश्नोत्तरी-प्रतियोगितायाः परिणामस्य घोषणा जाता

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. नरेन्द्र राणा। संस्कृतसप्ताहोपलक्ष्ये Online संस्कृतशिक्षणम् आमुखपटलसमूहे आयोजितायाः संस्कृत- प्रश्नोत्तरी-प्रतियोगितायाः परिणामस्य घोषणा जाता। प्रतियोगितायामस्यां हिमाचलप्रदेशात् कपिलदेवप्रेमी प्रथमस्थानं प्राप्तवान्, द्वितीयं स्थानं स्वाती मकरंद कुलकर्णी महाराष्ट्रात्, तृतीयस्थाने च बिहारतः सोनू कुमारः वर्तते। प्रतियोगितायाः पुरस्कारप्रायोजकः राजस्थानात् मनोज सैनी, आयोजकश्च गुजराततः राष्ट्रीय- संस्कृत- प्रचारकः जगदीश डाभी आसीत्। पुरस्कारप्रायोजकः मनोज सैनीमहोदयः सर्वेभ्योः विजेतृभ्योः पुरस्कारं दास्यति। तेन सह उत्तराखण्डात् संस्कृतरसास्वादः संस्था विजेतृभ्योः प्रमाणपत्रं दास्यति।

कोलकातास्थः श्रीसीतारामवैदिकादर्शसंस्कृतमहाविद्यालये वैदिकसंस्कृतविद्यापीठे च संस्कृतसप्ताहपालनम्

हिमसंस्कृतवार्ता

डॉ. निशिकान्तपाण्डेयः।

कोलकातास्थः श्रीसीतारामवैदिकादर्श-
संस्कृतमहाविद्यालय एवं संस्कृतसप्ताहघोषः
वैदिकसंस्कृतविद्यापीठम् इत्यनयोः
संयुक्ततत्त्वावधाने हुगलीस्थे वाहिरखण्डे,
संस्कृतसप्ताहस्य भव्ययोजनम् अभवत्।
श्रीसीतारामवैदिक-आदर्श-संस्कृत-
महाविद्यालयः, कोलकाता एवं
वैदिकसंस्कृतविद्यापीठम्, वाहिरखण्डः, हुगली
इत्यनयोः संस्थयोः संयुक्ततत्त्वावधाने
संस्कृतसप्ताहसमारोहस्य तृतीये दिवसे
शनिवासरे नवमे दिनांके (09/08/2025)
वैदिकसंस्कृतविद्यापीठे हुगल्यां विविधकार्यक्रमाः
समनुष्ठीयन्त। तत्र शिवाभिषेकेन हवनेन च
कार्यक्रमाणामारम्भः अभवत्। तत्र
संस्कृतसम्भाषणशिविरस्य संचालनमभवत्।
व्याख्यानसत्रे नासा इत्यस्य भूतपूर्ववैज्ञानिकाः
डॉ. उमाशङ्करचक्रवर्तीमहाभागाः “संस्कृत-
साहित्ये विज्ञानभावना” इत्यस्मिन् विषये मितं
सारभूतं च व्याख्यानम् अददुः। तदनु
धर्मशास्त्रविभागप्रमुखाः आचार्याः

डॉ. स्वदेशरञ्जनघोषालमहाभागाः स्वकीयप्रवचने
संस्कृतस्य शास्त्रस्य च साम्प्रतिकसमाजे
उपयोगितां महत्त्वं च प्रतिपादितवन्तः।
अध्यक्षीयभाषणे प्रो. सोमेशकुमारमिश्रमहोदयाः
“संस्कृतभाषायाः वैज्ञानिकत्वम्” इति
विषयमधारीकृत्य स्वकीयान् विचारान्
प्रस्तुतवन्तः। तैः संस्कृतशास्त्रे वैज्ञानिकरीत्या
शोधकार्यमावश्यकमित्युक्तम्।
वैदिकसंस्कृतविद्यापीठस्य प्राचार्यैः डॉ.
अमियदासमहोदयैः सर्वेभ्यः धन्यवादः प्रदत्तः।
सभायाः अस्याः सकृशलं सञ्चालनं
श्रीसीतारामवैदिकादर्शसंस्कृतमहाविद्यालयस्य
बौद्धदर्शनविभागस्य अध्यापकैः डॉ.
शान्तनुकुमारचक्रवर्तीमहोदयैः कृतम्।
कार्यक्रमेऽस्मिन् डॉ. राजेश्वरद्विवेदी, डॉ.
ख्यालानन्दः, शुश्रीसरितामहापात्रः,
श्रीसुमितनन्दी, श्रीसुबीरबनर्जी,
स्वामितपोव्रतमहाराज इत्यादयः नैके विद्वान्सः
समुपस्थिताः आसन्। अस्मिन् कार्यक्रमे
समेऽपि मोदम् अनुभूतवन्तः। पर्यन्ते
शान्तिमन्त्रेण कार्यक्रमस्य समापनमभवत्।

नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा

(Sanskrit Version of Hindi film song अंखियां मिलाउ कभी अंखियां चुराउ कभी --)

रचयिता - डॉ. रुक्मिकुमारमहापात्रः। राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरुपति:

F - नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
कदा मेलयामि अहं, कदा गोपयामि अहम्
निजपार्श्वं ना हि मे ह धैर्यम्
विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
M - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
F - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम् ---- (०२)
M - आहो प्रिये त्वं नु हा कियदद्भुता
प्राणादपि प्रियतरा, जना मोहिताः
F - एवं मे हि शंसाः कदा न ही कारय
जाने तव मनोवाञ्छाः, नेत्यं स्पृहय
M - तव प्रेमरसे अहं रसये यतः
किमपि भवतु नाम आनन्दजातः
F - धीरे धीरे जगतीतः दूरे अभवम्
तव प्रेमजाले किल अपतम् अहम्
नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
कदा मेलयामि अहं, कदा गोपयामि अहम्
निजपार्श्वं ना हि मे ह धैर्यम्
विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
M - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
F - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम् ---- (०१)
F - इत्थं क्वपि त्वम् इह प्रेम न धर
लज्जेऽहं भोः प्रघृण्य वा मां न सर
M - हृदः शंसाः/मुदान् चोरयित्वा कालय नहि
शपे प्रिया मां कदा त्यजतात् नहि
F - आशास्वापसारे अहं सुखतां भरे
तव नेत्रसुखसारे शुभतां धरे
M - संवीक्ष्य हि त्वामिह विस्मृतोऽभवम्
तव रूपविरङ्गान् मनसाऽभरम्
F - नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्

कदा मेलयामि अहं, कदा गोपयामि अहम्
निजपार्श्वं ना हि मे ह धैर्यम्
विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
M - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
F - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम् ---- (०२)
M - आहो प्रिये त्वं नु हा कियदद्भुता
प्राणादपि प्रियतरा, जना मोहिताः
F - एवं मे हि शंसाः कदा न ही कारय
जाने तव मनोवाञ्छाः, नेत्यं स्पृहय
M - तव प्रेमरसे अहं रसये यतः
किमपि भवतु नाम आनन्दजातः
F - धीरे धीरे जगतीतः दूरे अभवम्
तव प्रेमजाले किल अपतम् अहम्
नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
नेत्रं मेलयामि कदा, नेत्रं गोपयामि कदा
तव किञ्च इह वृत्तम्
कदा मेलयामि अहं, कदा गोपयामि अहम्
निजपार्श्वं ना हि मे ह धैर्यम्
विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
M - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम्
F - विनाऽलङ्कारेण ब्रूते नूपुरम् ---- (०३)

बाक्सा जनपदे थमना- वीणापाणि- उच्चविद्यालये संस्कृतदिवसस्य उद्घापनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- नयनज्योतिशर्मा, थमना। असमप्रदेशस्य
बाक्साजनपदस्य थमना- वीणापाणि- उच्चमाध्यमिकविद्यालयः,
थमनायां संस्कृतभारती, बाक्साजिला, थमना- आञ्चलिक- डिग्री-
महाविद्यालयः, थमना- वीणापाणि- उच्चविद्यालयस्य च सहयोगेन 10
अगस्त, 2025 दिनाङ्के रविवसरे संस्कृतदिवसोद्घापनकार्यक्रमस्य
समुद्घापनम् अभवत्। कार्यक्रमेऽस्मिन् थमनाञ्चलस्य विभिन्नेभ्यः स्थानेभ्यः
विद्यालयेभ्यः च छात्राः सामाकाः समागताः। समागताः छात्राः
संस्कृतगीतनृत्यादिभिः कार्यक्रमं विशेषरूपेण शोभनं कृतवन्तः।
संस्कृतदिवसोद्घापनकार्यक्रमेण सह एका गीताश्लोकप्रतियोगिताया अपि
समायोजितम् अभवत्। तत्र षष्ठीकक्षातः विश्वविद्यालयपर्यन्तं छात्राः
अंशग्रहणं कृतवन्तः। पुरस्कारार्थिन् छात्रान् प्रमाणपत्रपदानम् अभवत्।
अनेन अंशग्रहणकर्तृणां कृतेऽपि प्रोत्साहपूर्वकं पुरस्कारं प्रदत्तम्।
समापनसभायां थमना- सङ्गीत- महाविद्यालयस्य अध्यक्षः
देवानन्दभट्टाली सभाध्यक्षः, थमना- आञ्चलिक- डिग्री- महाविद्यालय
इत्यस्य संस्कृतविभागस्य विभागाध्यक्षः रुक्मिणीदासः मुख्यवक्त्रूपेण,
गारामदेउ उच्चविद्यालयस्य संस्कृतशिक्षिका रीनादासः मुख्यातिथिरूपेण
समुपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्यास्य उद्योत्कारूपेण व्यवस्थायां थमना-
वीणापाणि- उच्चविद्यालयस्य संस्कृतशिक्षकः नयनज्योतिशर्मणा
विशेषरूपेण दायित्वं स्वीकृतम्। कार्यक्रमे सहयोगीरूपेण संस्कृतभारत्याः
कार्यकर्ता प्राञ्जलशर्मा, चन्दनशर्मा च उपस्थितमास्ताम्।
कार्यक्रमस्यान्ते थमना- वीणापाणि- उच्चविद्यालयस्य प्रधानशिक्षकः
समुपस्थितान् छात्रान् उद्दिश्य संस्कृतस्य महिमावन्दनं कृत्वा सर्वान्
प्रोत्साहितवान्।

बुद्धिः, प्रतिभा, मेधा, प्रज्ञा सङ्कल्पविकल्पयोः मनः..

बुद्धिः- निश्चयात्मिका बुद्धिः। बहुमेधावीनः एकस्मिन् समये एव
प्रतिभा- भा भाति शोभते। यथा बहुषु शास्त्रेषु निपुणः
विशाले गगने तारामण्डले शोभते। भवितमर्हन्ति। अर्जितज्ञानाधारेण
मेधा- धारणाशक्तियुक्ता धीः। कूटप्रश्नानां समाधानमन्वेषयितुं
प्रज्ञा- प्रकर्षेण जानाति इति। मेधाविनः समर्थाः। तस्मात्
मनः सर्वदा सङ्कल्पविकल्पयोः आङ्गलभाषायां यथा- Memory
व्यस्तम्। किमपि निश्चयं कर्तुम् is the prerequisite for
समर्थम्। परं बुद्धिः तु सम्यक् intelligence अर्थात् स्मरणशक्तिः
विचार्य, तर्कवितर्कयोः निश्चयं प्रज्ञायाः प्रथमं सोपानम्।
करोति। समस्यासमाधानं करोति। प्रज्ञा- प्रकर्षेण ज्ञायते इति येन
प्रतिभा- बुद्धिः यदा सुविचारैः ज्ञानेन सदसदयोः ज्ञानं भवति।
भासते तदा व्यक्तेः आचरणे प्रतिभा प्रज्ञा नाम मेधा एव।
दृश्यमाना भवति। प्रतिभा नाम अध्यात्मिकक्षेत्रे कार्यरता मेधा नाम
असामान्या क्षमता। यया व्यक्तिः प्रज्ञा। अन्तर्दृष्टिः, चेतना,
कलाक्षेत्रे सृजनात्मकक्षेत्रे वा सत्यासत्ययोः भेदस्य ज्ञानं यया
विशेषकार्यं कर्तुं प्रेरणां प्राप्नोति। दृढीभवति सा प्रज्ञा।
प्रतिभा ईश्वरस्य विशेषोपहारं यः सर्वज्ञानभिन्नेहस्ततत्प्राप्य
मन्यते। शुभाशुभम्।
मेधा- स्मरणशक्तिः, कृताभ्यासस्य नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा
धारणाशक्तिः वा नाम मेधा। प्रतिष्ठिता।।
सारासारबुद्धिः अपि मेधा इत्युच्यते। द्वितीयाऽध्याये भगवता प्रज्ञावतः
मेधा कस्मिन्श्चिदपि एकस्मिन् क्षेत्रे लक्षणानि स्पष्टीकृतानि।
यथा चित्रकलायां, कवितायां, बुद्धि- प्रतिभा- मेधा- प्रज्ञा एतासु
गणिते वा दृश्यते। अथवा सूक्ष्मभेदः वर्तते।

हिमसंस्कृतवार्ता:- दीक्षितमानसी।